

egyébként 10 litert a négyzetekből és mindent, ha ennél kevesebb.

1999-ben az egész felületen két szintet bontottunk ki, az I. szint keverten tartalmazott kelta, Hallstatt és késő bronzkori (Urnamezős kultúra) gödröket, kemencéket, tűzhelyeket, s egy urnamezős házrészletet. A II. szint az ún. Vatyá-Koszider réteg, ahol egy rostélyos kemence, padló részletek, gödrök kerültek elő és egy ez idáig ismeretlen rendeltetésű, erősen lejtős, letapasztott felület egyik szélén cölöplyukakkal.

A gödröket félben bontjuk, a leleteket rétegenként külön tartjuk, a gödröket betöltő földet szitáljuk, rostáljuk. Célunk a telepen belül ásott nagyszámú gödrök rendeltetésének megfejtése.

Az ásatáson a hagyományos színes felszínrajzolást alkalmaztuk, a rajzokat később digitalizáltuk. A kerámiaanyag mosva, válogatva és ragasztva van, a rostélyos tűzhely rekonstruált állapotban kikerült az új állandó kiállításunkba. A kőanyag mosva várja a feldolgozást. Az ún. light fraction válogatása és meghatározása Berzsényi Brigitta és két Sümegi tanítvány feladata (rovarok, bogarak).

Összességében megállapítható, hogy a szelvény K-i felében sok késő bronzkori tevékenységnyom (gödrök, kemencék) található, továbbá az É-i részen egy házrészletre is rábukkantunk az utolsó napokban. Mindez sokkal intenzívebb urnamezős betelepülésre utal, mint ezt idáig gondoltuk.

Konzulens: Bóna István, Szabó Miklós. Résztvevők: szegedi régészhallgatók, svéd egyetemisták (Göteborg Univ.), Sweedish National Heritage (Lund), Berzsényi Brigitta, Rudner Edina, Horváth Tünde.

POROSZLAI ILDIKÓ – VICZE MAGDOLNA

272. Szedres, Cukorhegy

(Tolna megye) Ő

Szedrestől D-DNy-ra, a Sárvíz-csatorna K-i partján, a holtágak közül enyhén kiemelkedő dombon, szántásban közepes sűrűségben fordulnak elő őskori cserepek. A talaj eléggé szürke, hamus. A lelőhely teljes kiterjedését nem tudtuk megállapítani, mivel a domb K-i felén magas a vetés.

MIKLÓS ZSUZSA

273. Szedres, Horgásztanya

(Tolna megye) B

A Sió-Sárvíz árteréből néhány méterrel kiemelkedő Ny-K-i irányú dombon egykor földvár állhatott. A dombot jelenleg három oldalról övezi vizenyős terület, a 4. oldal felől pedig enyhén bemélyedő árok látható. Ez légi fotón sötét csíkként mutatkozik. A terület jelenleg szántó. Az árkon kívül kevés, belül közepesen sok bronzkori lelet (cserép, állatcsont, patics) található.

Elkészítettük a geodéziai felmérést.

MIKLÓS ZSUZSA

274. Szeged, Kiskundorozsma

(Csongrád megye)

Az Útgazdálkodási- és Koordinációs Igazgatóság megbízásából a Csongrád Megyei Múzeumok Igazgatósága 1999 őszén és 2000 tavaszán elvégezte az M43 autópálya úgynevezett „0” fázis nyomvonalának előzetes terepbejárását. A terepbejárás célja az volt, hogy felmérje a tervezett nyomvonal területére eső régészeti lelőhelyek számát, nagyságát és korát. A munkák során összesen 5 db régészeti lelőhelyet találtunk a nyomvonal kb. 3 km, Kiskundorozsma területére eső szakaszán.

A terepbejárást két szakaszban végeztük, hogy a megfigyeléseink pontosak legyenek. Munkáinkat kiegészítette egy archeomágneses felmérés.

A terepbejáráson részt vettek: Wilhelm Gábor, Mézáros András, Barta Gábor ásatási technikusok.

SZALONTAI CSABA

275. Szeged, Kiskundorozsma, Hosszúhát,

III. homokbánya, M5 autópálya 26/59. sz. lelőhely

(Csongrád megye) B, Sza, H

A Szeged III. homokbánya területén végeztünk régészeti feltárást. A bányatelek teljes nagysága mintegy 30 hektár. Az egész terület régészeti szempontú terepbejárása már korábban megtörtént, ekkor szórványos, szarmata korra utaló kerámiaanyag került elő. A régészeti feltárást a tulajdonossal kötött megállapodásnak megfelelően ebben az évben csak a bánya keleti sávját érintette. A 16 000 m²-nyi területen a tulajdonos által biztosított munkagépekkel történő humusztakaró követően 108 régészeti objektum (sírok, gödrök, ház, árkok) került elő. A kora bronzkorból temetőt (5 sír), a szarmata korból települést és a honfoglalás korból egy lovassírt tártunk fel. A feltárással kapcsolatos költségeket a Marosdömp Kft. és a Csongrád Megyei Múzeumok Igazgatósága kb. fele-fele arányban állta.

BENDE LÍVIA – LŐRINCZY GÁBOR

276. Szeged, Kiskundorozsma, M5 autópálya,

26/78. sz. lelőhely

(Csongrád megye) LT, Sza, A, Kk, Ú

A lelőhelyet az M5-ös autópálya leendő nyomvonalának 1991-ben történt bejárásakor Horváth Ferenc és csapata találta Kiskundorozsma subasai határrészében, a Maty egykori magas partjának tetején. A lelőhely a Dorozsma-bordányi betonúttól délre 600–700 m-re, a Maty-ér kanyarulatától délnyugatra kb. 150–200 m-re esik.

A helyszíni megfigyelések gyér őskori, szórványos szarmata kori, közepes késő középkori és újkori településnyomokra utalnak. Az őskori leletanyag a lelőhely déli végén kb. 20 × 30 m-es területen fordult elő.

Az ásatás során egy 80 × 40 m-es területet kutattunk át aprólékosan. A humusztakaró réteges (gépi) eltávolítása után a kézi nyésés során előkerült objektumok kelta, szarmata és 8–9. (esetleg 10–11.?) századi

leletanyagot tartalmaztak. E történelmi korok objektumait az utóbbi 100 év beásásai (gödrök, árkok) vágják.

A kelta korhoz tartozott a feltárt 119 objektum nagyobbik része. E korszakból településjelenségeket (házak, árkok, gödrök) tártuk fel, ami ebben a nagyságrendben az alföldi kelta lelőhelyek közt jelentősnek mondható. A telep leletanyaga hozzá nem értő szem számára egységesnek tűnik, sztratigráfiai alapon azonban bizonyosan legalább három periódusra osztható. Fontosnak tartjuk, hogy közel 200 m²-nyi területen kelta járószint nyomait is megfigyelhettük. Az egyik ház legjelentősebb lelete egy bronzfibula.

A szarmata kort két, feltehetően nem azonos időben használt temetőrészlet képviseli. A sírok egy része körárkos (egy körárok két másikat vág, tehát itt is van kisebb sztratigráfia), ezek a sírok kiraboltak. A megmaradt leletanyagban vas- és bronzfibulák, agyagedények, vaskések, lemezes testű vascsatok és különféle gyöngyök fordulnak elő. A körárkos sírok mellett külön feltárt 3 kirabolatlan sír (1., 64., 65. obj.) vélhetőleg ugyancsak a szarmata koron belüli, de lényegesen későbbi temetőrészletet jelenthet. Jellegzetes mellékletnek itt a bronzkarperecek tarthatók.

A lelőhely kétségtelenül legfontosabbnak mondható objektuma a 72-73. jelzésű lejárós ház, amelynek betöltésében szépen megmunkált edényperem-töredék, illetve bronzkarika töredéke utal a kései népvándorlás, esetleg a honfoglalás (korai Árpád-kor?) időszakára. E periódushoz sorolhatjuk a 40. és a 63. gödör anyagát is.

A lelőhely dokumentációja számítógépes rögzítésre is került. A fotóanyagot beszkeneltük, és a szöveges részbe betördeltük. A terület szintvonalas térképét és az ásatási összefoglaló térképet, valamint a 1:20-as szelvényrajzainkat ITR térképszerkesztővel digitalizáltuk.

A feltárt terület 3225 m². A leletek a szegedi Móra Ferenc Múzeumban nyernek végleges elhelyezést. A lelőhelyet a beruházó azóta rekultiváltatta.

BOZSIK KATALIN – DR. KÜRTI BÉLA

277. Szeged, Kiskundorozsma, M5 autópálya, 26/90. sz. lelőhely

(Csongrád megye) Me, B, Kö

Az M5-ös nyomvonalra eső kiskundorozsmai 26/90-es lelőhelyet a subasai határrészben az 1991. évi terepbejárás során Horváth Ferenc és csapata fedezte föl.

A Dorozsma-sziksóstói úttól D-re, a Vágóhídtól DK-re a Maty-ér első jelentősebb kanyarulatától Ny-ra a dorozsmai kiskertek tövében (Matyparti út 6739. sz. telek K-i vége) néhány bronzkori és középkori cserép került elő egy mezolit (?) kőpenge társaságában egy jelentősen kiemelkedő magas parton, nagyon szétszórtan. A későbbi vizsgálat (T. Dobosi Viola) bizonyította a kőszköz mezolit voltát.

A lelőhely e lelet miatt kiemelkedő jelentőségűnek ítéltetett. Az 1998. évi feltárás során az első szelvény-

sorban ugyancsak előkerült egy mezolitnak tűnő kőszköz, az egész ásatás során azonban – a legaprólékosabb munka ellenére – semmi más leletre nem bukkantunk. (A lelőhely kb. egyharmadát az exponált környéken kézi erővel tártuk fel, a többinél a humuszos talajt kanalas kotróval végeztettük.) A feltárt terület 3500 m². A lelőhelyet többször is megtekintő, szakértőnek felkért Kertész Róbert kolléga (Szolnok, Damjanich J. Múzeum) a helyszín ismeretében ugyancsak kevésbé tartotta valószínűnek mezolit telep létét.

A feltárás az UKIG pénzügyi fedezetével (44 lelőhelyre összesen 480 M Ft), a Csongrád megyében folyó autópálya előzetes feltárások keretén belül folyt. (Lelelőhelyre lebontott pénzügyi adataink nincsenek.) A leletek a szegedi Móra Ferenc Múzeumban nyernek végleges elhelyezést. A lelőhelyet a beruházó azóta rekultiváltatta.

BOZSIK KATALIN – DR. KÜRTI BÉLA

278. Szeged, Vármaradvány

(Csongrád megye) Kö

A munkálatok menete: 1999 áprilisában a vármaradvány rekonstrukciója közben előkerült a szegedi vártemplom részlete. A leletmentő feltárás során azonosítani tudtuk a templom É-i és D-i hosszanti falainak egyes részleteit, és a belső teret osztó pillérek egy részét. A barokk kori feltöltés alatt téglalapítművelésű temetkezések indítását is megfigyeltük. Az építkezés folytatása miatt a feltárást felfüggesztettük. Mivel az újonnan épült fogadószárny (Mária Terézia kapu) közművei a feltárt templom területén fognak átvezetni, a feltárás befejezése elengedhetetlenül szükséges. A feltárt terület nagysága kb. 180 m².

Előkerült leletek: A vártemplom gótikus faragványtöredékei, sírmellékletek.

Várható tudományos eredmények: A megnyitott felület szakszerű feltárása és dokumentálása, a vártemplom erre a területre eső alaprajzának tisztázása, az itt jelentkező építési periódusok korhatározása.

A leletek a szegedi Móra Ferenc Múzeum algyői külső raktárába kerültek.

DR. HORVÁTH FERENC

279. Szekszárd, Jeni-Palánk

(Tolna megye) Tő

A Tolna Megyei Önkormányzat tulajdonában lévő és annak Megyei Kórháza által használt terület feltáráshoz a kórház főigazgatója írásbeli hozzájárulását adta.

A Szekszárd Körzeti Földhivatalban 01627/5-d hrsz. alatt nyilvántartott külterületi földterületen 1975–1985 között tártuk fel a III. Mehmet által 1593-ban építtetett török kiserődöt a Jeni-palánki palánkvárat.

A korabeli török és keresztény források egyaránt beszámolnak arról, hogy a vár körül, a Sárvíz partján létezett egy zömében délszláv lakosságú félkatonai település is. Az 1963 óta folytatott terepbejárásaink és felszíni